

novnicima nije naročito naglašeno, da učitelji imaju prava i na ovu povišicu, i ako se stav pomenutog člana: »Povišica u 15 % računa se za penziju samo onima koji imaju 35 godina službe, ako specijalnim zakonom nije drukčije određeno« — može i treba tumačiti onako, kako ga tumači Ministarstvo Prosvete. Glavna Kontrola međutim nije usvojila ovo tumačenje toga stava što je izazvalo nejednako postopanje u dodeljivanju ove povišice u 15 %. Jer, dok je Ministarstvo Prosvete priznaje, Glavna Kontrola i Državni Savet to spore penzionisanim učiteljima.

Kako ni čl. 208. Finansijskog Zakona za budžetsku 1926/7 godinu ne pomigne stečeno učiteljsko pravo — molimo Gospodina Ministra za dejstvo, da se prilikom pretresa i usvajanja Finansijskog Zakona u čl. 209. naročitim stavom prizna stečeno pravo učitelja i na povišicu u 15 % po navršetku 32. godine učiteljske službe.

Ovom prilikom neka nam je dopušteno da napomenemo: da je još i onda, kad je za administrativne činovnike bio uzakonjen rok od 40 godina ukazne službe za punu penziju, učiteljima, s obzirom na tegobu njihovoga rada, priznat je bio rok od 32 godine.

Razlog, koji je to priznanje diktovao, nije prestao, i učiteljstvo, s obzirom na izvanrednu tegobu svoga rada i po mestima, u kojima provodi godine svoga službovanja, i po mnogostrukim dužnostima vezanim za svoj položaj, a koje dužnosti ostale struke nemaju i ne vrše — ima prava na naročitu pažnju i priznanje. Takav rad i život po zabačenim i nekulturnim mestima čini da se učitelj pre iscrpe i zamori. Dužnost je države, da mu, priznajući sve to dopusti da se pre odmori, priznajući mu sa navršetkom od 32. godine službe sve prinadležnosti dotadanje u penziju

Učiteljski politični klubi.

»Povdarjamo, da ne more biti naloga stanovske organizacije, odvracati učiteljstvo od delovanja v drugih organizacijah in društvih, **bođisi političnih**, kulturnih ali gospodarskih in je njena naloga, v kolikor sega preko meje ožjega stanovskega programa, **samo regulativnega** in dopolnilnega značaja.

Deklaracija, točka VIII.

Nai ne mislijo oni, ki so ustanovili v nedeljo znova »Demokratski klub učiteljstva«, da so s tem ustanovili kako fronto proti Deklaraciji. Teža namreč ne morejo ustvariti, ker im Deklaracija da popolno svobodo v tem oziru in jo celo povdarja. Tudi drugi ostanemo radi tega izven organizacije ravno tako dobri demokrati, čeprav so nas mnogo izključili od soustanovitve tega kluba.

Celo zdravi so taki klubi, če so v treznih rokah in trezno postopajo; lahko na stvari in svojemu namenu tudi več škodujejo kakor koristijo, kar nas uči polpretekla doba.

Predvsem bi morali videti zdravo jedro učiteljskih klubov raznih strank v tem, da se potezajo pri svojih strankah in pr. za pravice vsega učiteljstva in pravično postopanje pri učiteljskih nameščanih itd., to je za vsa ona vprašanja, ki jih proglašajo organizacija za vse učiteljstvo kot obvezne v zastopanju na zunan in na katerih je vse učiteljstvo interesirano.

Ne bi na svetovali klubom, da streme zgolj za pridobivanjem dobrih službenih mest svojim članom ter da na ta način uvažajo partizanstvo in krivično postopanje pri učiteljskih stanovskih vprašanjih. S tem ne vlagajo ravno boginega bacila v moralno osnovo učiteljskega stanu, temveč si zapisujejo razdor in smrt tudi sami sebi in bodo s tem škodili ne samo stanu, temveč tudi stranki sami.

Druga dobra stran teh klubov raznih strank bi bila ta, da bi potom njih lahko zastopale posamezne skupine pri

Tovarišice govorimo o Deklaraciji!

Minil je mesec, kar je bila v »Učiteljskem Tovarišu« objavljena Deklaracija. Sledilo utemeljevanje nje potrebe v našem stanovskem glasilu, natočevanja v političnih listih, a iz naših vrst, iz vrst učiteljic, kot članic te ali one učiteljske organizacije, ni bilo doslej glasu. In vendar tvorimo v UJU približno 50% članstva in Deklaracija vsebuje isto za tovariše kot za nas. Strogo stanovska in strokovna bodi naša organizacija, ne igrača političnih strank, ne vetrovnica raznih režimov. Osební interesi nai izgri-

II.
Zakon o činovnicima (glavi X., čl. 159—223) propisao je disciplinske propise za sve državne službenike građanskog reda. Nu čl. 85. Zakona o dvanaestinama budžetskim za mesec april-juli 1925, koji glasi: »Čl. 170. Zakona o činovnicima i ostalim državnim službenicima građanskog reda ima se razumeti tako, da se njime ne menijaju propisi Zakona o srednjim i osnovnim školama, koji i dalje ostaju u svemu u važnosti u pogledu disciplinskih krivica i postupaka«, a čl. 7., tačka 2. u Zakonu o budžetskim dvanaestinama za mesec decembar 1925. god. i januar, februar i mart 1926. god. koji glasi: »Ovo se odnosi samo na nastavnike osnovnih a ne srednjih škola«. Time su samo učitelji izuzeti od propisa Zakona o činovnicima, i samo će se njihove krivice isledivati i suditi po specijalnom Zakonu o Osnov. školama.

Učiteljstvo je imalo prilike, da se pozabavi ovim pitanjem i ono je jednoglasno izjavilo želju, da i za učitelje važe disciplinski propisi Zakona o činovnicima.

Izvršni Odbor Udruženja Jugoslovenskog Učiteljstva ima čast umoliti Gospodina Ministra za dejstvo, da se jednim članom u Finansijskom Zakonu obesnaži prednja Odredba iz čl. 7., tačka 2. poslednjeg Zakona o dvanaestinama budžetskim za 1926. godinu.

Molimo Vas, Gospodine Ministre, da izvolite primiti uverenje našeg osobitog Uvažanja.

Br. 133. — 5. februara 1926. g.

Predsednik Udruženja Jugoslovenskog Učiteljstva:

Pet. Vuksanović.

Tajnik:

Jov. Milijević.

Ovu predstavku Izvršnog Odbora UJU podneo je predsednik Udruženja G. Ministru Prosvete.

svojih strankah ona načela, s katerimi ne soglašajo vsi člani v organizaciji in se ne morejo proglašati za skupne, in bi tam poskušali svojo srečo, če jih lahko uveljavijo.

Na ta način bi lahko ostala naša organizacija strogo strokovna in nestrankarska in bi lahko tvorila zdrav rezervuar za zdrave poglede v strokovnih vprašanjih in projektih, iz katerega bi lahko črpali vsi učiteljski klubi zdrave strokovne poglede, načela in načrte, v pogledu razvoja narodne prosvete, šolstva in učiteljskega stanu, ki bi jih stranke lahko uveljavljale v korist naroda.

Tudi v pogledu politične izobrazbe učiteljstva bi imeli klubi veliko nalogo. Oni bi lahko med učiteljstvom s sistematičnim delom dvigali politično izobrazbo učiteljstva in bi lahko nadomestili ono vrzel, ki jo je šola zamudila dati učiteljskemu stanu. Politična (ne agitatorska) šola za učiteljstvo bi bila tudi v veliko korist naroda in klubi bi jo lahko aranžirali za posamezne skupine, ne da bi bilo treba organizacijo eksponirati za to.

To bi bil regulativ, ki ga omema Deklaracija, in naloga organizacije je, da to razmerje varuje pred kvarnimi izrastki.

Jasno je, da za zrele ljudi ni bojazni vzdrževanja tega edino zdravega razmerja med strokovno organizacijo in političnimi strankami in tudi v interesu stvari morajo stranke pristati na neodvisnost strokovnih organizacij in na zdravo osnovo klubov, ker sicer im bodo samim v škodo in bo stranka trpela in odvrnevala glede strokovnih vprašanih v dogmatizmu; s krivičnim postopkom pri nameščanju na bo rušila pravne temelje, kar se bo tudi maščevalo nad njo samo.

Klubi nai tudi ne bodo avantgarda za naskoke na neodvisnost strokovnih organizacij

Ivan Dimnik.

nejo, drug nai vidi v drugem samo stanovskega tovariša, za katerega je pripravljen storiti vse, ne pa se potuhnjiti in to iz raznih političnih ozirov, ko najbližnjega tlačí režim in dopuščati persekucije.

Me se ne udejevujemo v politiki tako aktivno kot se tovariši, a zlih posledic političnih nasprotstev smo bile ob vsakokratnem menjavanju režima istotako deležne kot oni. Nihče se takrat ni zmenil za naše poklicno delo, saj je pri tem odločevalo samo mnenje tega ali

onega strankarja in vodstvo organizacije?

Imam en sam, toda ta dovoli žalosten spomin, ki mi je prvič jasno pokazal, koliko premore beseda mogotcev in koliko vpliva ima politična stranka na poedine člane učiteljske organizacije. Z udejevovanjem Deklaracije bi bilo to žalostno poglavje v zgodovini slovenskega učiteljstva, ki nemo priča o hladčevstvu, končano.

To nai bo eno izmed mnogega, kar še dobrega vsebuje Deklaracija. Sicer na ne kratki nobenemu ne duševne in ne politične svobode, nje je v glavnem za to, da so člani organizacije res stanovsko zavedni.

Pa tovarišice, zlasti podeželske! Nam je li treba udejevovanja v političnih organizacijah, ki za kažemo za to ali ono organizacijo (politično) in imabodimo odkrite — pri večini specialno ta namen, da izpolni ure dolgočasje, ki mučijo podeželsko in mogoče še mnogo huje trško učiteljico?

Odrto nam je drugo polje, še zelo malo preorano. **Spoznajamo naš narod, ki je v pretežni večini kmetški, zanimat-**

Misli k Deklaraciji.

Menim, da ne trdim preveč, če primerjam našo Deklaracijo nekakemu izvoru velike moči, ki jo je učiteljstvo tako potrebno

Deklaracija hoče spojiti učiteljstvo v eno veliko duhovno enoto, kjer nai vlada popolna duhovna svoboda. V učiteljskih društvih daje prostor slehernemu, ki svobodno misli in ki noče izvajati pritiska na svojega tovariša drugega političnega mišljenja. Prostost vlada in to je prav!

Ne nai na poti Deklaracija v društvih, kjer se člani ne čutili dovolj močne, da bi se lahko opirali na svoi jaz, na samega sebe in kateri v usodnih trenotkih zapustijo tovariša, ker je to po volji onih, kateri so zadeli že toliko gorja našemu stanu

Deklaracija je življenje, je pomladanski dih, ker vzbujia v članstvu vero v sebe. Nai pogledamo kamorkoli po širnem svetu, povsodi vidimo, da je napredek mogoč le tam, kjer je posamezniku dana možnost, da razvija svoje zmožnosti, da živi po pravilih svojega jaza. In Deklaracija sloni na tako širokem duševnem razmahu.

Deklaracija je pozitivna, ker ruši staro in stavi temelji novi stavbi. Ona hoče odpraviti v naših društvih vso staro in tujo navlako ter dati prost razmah in velik duševni polet slehernemu učitelju.

Nekaj predzgodovine k Deklaraciji.

Še pred vojno se je v sežanskem učiteljskem društvu začelo gibanje v zmislu sedanje Deklaracije. Povdarjal smo že takrat, da hočemo strogo stanovsko strokovno organizacijo in da mora »Učit. Tovariš« spreminiti smer pisanja in duhu take organizacije, da se s tem ugleda pot do njenega uresničenja. Naravno, da smo zadeli na odpor in naše društvo, ki je edino zastopalo to smerje radi tega zaslovelo kot društvo razgrajčev, malkontentov, revolucionarcev in ne vem še kaj. Toda odnehati nismo, dasi so bili takratni časi zelo nevarni, ker so nas c. kr. nadzorniki motrili od vseh strani in sodili naše šolsko in izvenšolsko delo za delo revolucionarcev in na ta račun se je izvršila marsikatera persekucija.

Toda prišla je vojna in to gibanje je obtičalo na mrtvi točki, ni pa idejno zamrlo v dušah posameznikov.

Po prevratu si je moralo mnogo goriškega učiteljstva iskati novo domovino iz tega ali onega vzroka. Čakalo je svoje usode v mizeriji in se tolažilo z boljimi časi. Razumevanja našega takratnega položaja nismo nikjer našli. Tovariši vojak so še nadalje služili pri volakih, da so se preživeli, ostali pa so se z vsem mogočim ukvarjali, da so si lajšali bedo V takem položaju smo se goriški učitelji zbrali 3. februarja 1919 v Ljubljani in obravnavali naš gnotni položaj v novi domovini — ločeni od svojih zastopstev. Prosili smo takratno šolsko oblast za podporo — mesečnih prejemkov nismo bili deležni — dali smo se na razpolago za vršitev svojega poklica itd. Torej v prvi vrsti smo obravnavali svoj gnotni položaj, v katerem smo se nahajali.

V tem žalostnem položaju smo žele uvideli, kako potrebna nam je res prava stanovska organizacija, nai kateri bi morali upravičeno iskati gnotne in moralne

mo se za njegove težnje, rešujemo problem kmetске žene, od katere prihaja med našo inteligenco zdrav, dober živeli, vkljub temu, da se menjava nie življenje med motiko in kuhalnico!

Kai nam onemogočuje to delo. Nezaupanje kmetških ženic do mestnih frajl. Ne mislim s tem »bubifrizure« in modernega kroja, temveč ono, kar nas sili, da vihamo nos, ko gremo skozi kmetško dvorišče ali vidimo od znoja in zemlje umazanega kmeta, ki nam proži v pozdrav žuljavo desnico. To nai malo dobre taktike in stvar je gotova.

Saj bi morale delati za narod, a kako nai delamo, če so nam težnje tega naroda nerazumljive in ne razumemo filker naroda ne poznamo, čeravno smo same kri njegove krvi

O tem nai bi poleg Deklaracije razmišljala učiteljica sedaj, ko se namerava uresničiti sanie slehernega treznomislečega člana, ki vidi v Deklaraciji to, kar bo združilo vse naše učiteljstvo v nepremagljivo četo, ki bo zmožna klibovati vsem nasprotnim viharjem.

Asta Šinigoj.

Ni to napredek, da ostanem na že doseženem, temveč napredek znači iskanie še boljšega!

Tragično je bilo za učiteljstvo dejstvo, da se je tako rado pomudilo pri preteklosti. Da, prijetno in romantično je bilo nekdat, toda mi ne smemo postati intelektualni penzionisti! Pravi napredek ni to, kaj je bilo nekdat, temveč napredek je, kai je sedaj in kai bo vnaprei! Ničesar ni stalnega in kai velia danes za pravo, ni več porabno za jutri!

Ne sramuj se tovariš, da si nekdat prisegal na druga načela! Tvoja izpreobrnitev je dokaz, da iščeš luči, one luči, katera Te nai dovede na pot resnice in pravice, ki ie pa še danes teptana! In kai se izražai za Deklaracijo, ie to dokaz, da iščeš nove poti. Klevetniškov ie dosti, predostj — pa — kvišku glavo in mirno naprei!

Stan, ki stopa po stopinjah drugih, kateri ne čuti v sebi dovolj lastne moči, da bi se osamosvojil, tak stan ne bo nikdar prednjačil v pravem pomenu besede. Kdor hoče priti na vrh, mora verovati v samega sebe, mora čutiti v sebi dovolj moči, da se po dolgi in mukopolni poti bliža vrhuncu.

Naš stan mora verovati v svojo moč, v svoi jaz in naišel bo pravo pot!

Deklaracija io nam kaže!

Herman Kmet.

podpore. Predlagal sem in utemeljeval resolucijo po etnoti stanovski strokovni organizaciji vsega učiteljstva v državi, ne oziraje se na politično in svetovno naziranje posameznika s svojim strogo strokovnim glasilom. Sprejeta ie bila ta resolucija z dvetretjinsko večino navzočih tovarišev in tovarišic. Padlo je seme, dasi sem se prav dobro zavedal, da ne bo še dolgo vzkliklo. Vodstvu takratne »Zaveze« ni bila po volji ta resolucija in »Učit. Tov.« ie nastopil proti.

Uthniti smo morali, kai takrat ni bilo varno se bosti, posebno pa nam »be-guncem«, ki nismo imeli nikjer pravne zaščite, najmanj na tam, kai bi jo morali imeti. Razšli smo se po službah in usoda me ie kakor nalašč zanesla v okr. društvo, ki zavzema od prevrata naprei naičastneije mesto v naši organizaciji — to ie mežiško učiteljsko društvo.

Zašel sem tia, kamor sem v resnici spadal, da nadaljujem svoje delo. Bili smo v tem društvu raznih političnih nazirani, a čutili smo se med seboj le tovariši-učitelji, vse drugo ie bilo daleč v ozadju. Na zborovanjih se ni mlatilo prazne slame, temveč zavzemali smo v prvi vrsti vedno strogo stanovsko stališče v prilog organizacije, stanu in šole.

Ni čuda, ako ie iz tega društva vzklikla Deklaracija. Izšla ie iz učiteljev in ne iz strankarjev, kai nai bo vzgled drugim društvom, kai se poslužujejo vseh mogočih pgti, samo stanovske ne. Motrivajoč neorientiranje enega dela učiteljstva, kai noče samostojnega mišljenja, sem mnenja, da bo ravno Deklaracija učiteljstvo vzgojila k samostojnemu mišljenju in ga osvobodila vseh spon. **Bo ii zmagala prevdarnost in samozavest učiteljstva, to me prav nič ne skrbi. Če ne danes, pa jutri, a čim prei tem boljše.**

Fakt ie, da ie Deklaracija tu in ostanet tu!

Josip Macarol.